INSOLVENS OCH KONCERNER – ETT BORTGLÖMT KAPITEL

Anna Warberg*

Artikeln har genomgått oberoende vetenskaplig granskning (peer review).

Artikeln belyser EU:s insolvensförordning och dess regelverk om samarbete och samordning av insolvensförfaranden gällande medlemmar inom samma koncern. Regelverket analyseras mot bakgrund av svensk konkurslagstiftning. En av slutsatserna är att EU-rätten i denna del inte har fått något större genomslag i svensk nationell konkursrätt. Den främsta förklaringen till detta är att bestämmelserna berör ett antal djupt rotade konkursrättsliga utgångspunkter på ett principiellt plan. Artikeln mynnar ut i en diskussion om EU-rättens roll och att det kanske är dags att modernisera konkurslagen.

1. INLEDNING

Det har nu gått nästan tio år sedan EU:s reviderade insolvensförordning trädde i kraft och snart 25 år sedan den första, ursprungliga, insolvensförordningen kom till.[1] På det stora hela har förordningarna varit en framgång för det EU-rättsliga samarbetet. De har inneburit att den internationella privat- och processrätten för insolvensförfaranden i mångt och mycket har harmoniserats i medlemsstaterna. Frågor om domsrätt och lagval hanteras numera på ett mer enhetligt sätt än vad som gällde förut. Detta är ett stort framsteg då medlemsstaterna tidigare hanterade dessa frågor var för sig.[2]

* Anna Warberg är universitetslektor i civilrätt vid Göteborgs universitet. Författaren vill rikta ett stort tack till f.d. lagmannen jur.dr h.c. Mikael Mellqvist och advokat Kenneth Nilsson för deras värdefulla kommentarer med anledning av denna artikel.

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (omarbetning), EUT L 141/19, härefter benämnd ”insolvensförordningen”. Angående datum för ikraftträdande, art. 92.

2 Jag har själv behandlat domsrättsreglerna i detalj, inte minst i min avhandling Anna Warberg, Gränsöverskridande insolvens – en studie av den internationella domsrätten för insolvensförfaranden inom EU, Göteborgs universitet, Handelshögskolan, Juridiska institutionens skriftserie 020, 2017.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

Det finns däremot delar som inte har fått ett lika stort genomslag. Längst bak i den reviderade insolvensförordningen, härefter benämnd *insolvensförordningen*, gömmer sig ett helt eget kapitel 5, som infördes i samband med revideringen av förordningen år 2015. Kapitlet innehåller bestämmelser om samarbete och samordning av insolvensförfaranden för medlemmar inom en internationell koncern. I likhet med tidigare bestämmelser i förordningen är också dessa av internationell privat- och processrättslig karaktär, även om det givetvis kan diskuteras om införandet av ett samordningsförfarande i förordningen gränsar över till materiell rätt.[3]

Ordvalet *gömmer sig* är relevant i det här sammanhanget kanske särskilt utifrån ett svenskt perspektiv, eftersom kapitlet knappt har rönt någon uppmärksamhet i Sverige.[4] I SOU 2016:17 konstateras helt enkelt att det inte finns några svenska nationella regler om samordning mellan insolvensförfaran-

[3] För en vidare diskussion om vad som är att se som internationell privat- och processrätt, Michael Bogdan och Michael Hellner, Svensk internationell privat- och processrätt, Norstedts Juridik 2020 s. 26 ff. och s. 34 ff. Insolvensförordningen aktualiseras först när det finns en internationell anknytning och förordningen reglerar gränsöverskridande frågor. Innehållet i ett samordningsförfarande bestäms i hög utsträckning av tillämplig nationell materiell rätt. För egen del bedömer jag därför att även de bestämmelser som rör samordningsförfarandet är inom ämnesområdet för internationell processrätt. Det kan dock diskuteras om reglerna i vissa delar även innehåller vad som skulle kunna betecknas som materiell rätt, jämför exempelvis art. 70–72.

[4] Insolvensförordningens regler om samarbete respektive samverkansförfarande har behandlats i mycket begränsad omfattning i svensk rättsvetenskaplig litteratur. Här kan dock särskilt nämnas Kenneth Nilsson, EU:s insolvensförordning: en kommentar, JP Infonet AB, 2023 samt Michael Bogdan, EU:s omarbetade insolvensförordning, Juridisk tidskrift nr 1 2015/16 s. 3–14. Internationellt har regelverket rönt något större uppmärksamhet. Här kan särskilt nämnas Bork Reinhard (red.) och Kristin van Zwieten (red.), Commentary on the European Insolvency Regulation, online ed., Oxford Academic, 2022. Tom Smith m.fl. (red.), Moss, Fletcher and Isaacs on The EU Regulation on Insolvency Proceedings, Oxford Academic, 2023 samt Sid Pepels, Group Coordination Proceedings under the Recast EIR in practice, European Insolvency and Restructuring Journal, 2022, s. 1–35, (cit. 2023:1). Pepels menar att de aktuella reglerna i förordningen knappast har tillämpats i någon medlemsstat inom EU. Se även Sid Pepels, Group concerns and communication and cooperation between practitioners under the European Insolvency Regulation (Part I), International Insolvency Review, vol. 32 issue 3, 2023, s. 497–537, (cit. 2023:2) samt Sid Pepels, Group concerns and communication and cooperation between practitioners under the European Insolvency Regulation (Part II), International Insolvency Review, Vol. 33 Issue 2, 2024, s. 296–326. Även Oriana Casasola & Stephan Madaus, Cross-border Insolvency Protocols: Cooperation, Coordination and Communication Duties under the European Regulation Recast, European Business Law Review 33, no. 6, 2022, s. 839–880, Anastosios Andrianesis, The Opening of Multijurisdictional Insolvencies Through the Prism of the Recast Regulation 848/2015, European Company Law Journal, 14, no. 1, 2017, s. 6–14, Theodora Kostoula, Cross-Border Insolvency of Groups of Companies Under the Regulation (EU) 2015/848, European Company Law Journal, 16, no. 3, 2019, s. 74–82, Bob Wessels, Corporate Groups: Bringing Insolvency Law and Corporate Law Together, European Company Law Journal, 15, no. 2, 2018, s. 41–42. Även Vittorio Minervini, Insolvency, Competition, and the Theory of the Firm, European Business Law Review, 32, no. 4, 2021, s. 743–768, Bob Wessels, The Ongoing Struggle of Multinational Groups of Companies under the EC Insolvency Regulation, European Company Law, 6, no. 4, 2009, s. 169–176.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

den och att kapitlet i förordningen därför lär användas i mycket begränsad utsträckning, åtminstone vid konkurser.[5] Insolvensförordningens regelverk får helt enkelt svårt att häfta vid svensk nationell rätt utan ett uttryckligt materiellt regelverk på området.

Även om vi inte har någon uttrycklig reglering om samverkan mellan insolvensförfaranden i Sverige är det ingen nyhet att företagsgrupper och koncerner är mycket vanliga i Sverige idag. Utifrån ett ekonomiskt och funktionellt perspektiv representerar en företagsgrupp i praktiken ett gemensamt företag. Företag som ingår i företagsgruppen agerar generellt sett tillsammans och i samförstånd. Tillgångar och verksamheter kan placeras i olika dotterbolag eller moderbolag beroende på företagsgruppens behov och såväl skatterättsliga som sakrättsliga hänsyn.

Med tanke på den ekonomiska verkligheten ligger det inte heller så långt bort att tänka att det är rimligt att samordna insolvensförfaranden när en ekonomisk kris uppstår inom en företagsgrupp även i Sverige. Den omständigheten att gäldenären ingår i en koncern är också något som en konkursförvaltare i praktiken behöver förhålla sig till på olika sätt under en konkurs, även om ett uttryckligt nationellt regelverk kring hur det ska gå till saknas.

Det övergripande syftet med den här artikeln är att reflektera över EU-rättens genomslag i svensk konkursrätt med fokus på frågan om samarbete och samordning av insolvensförfaranden inom en koncern. Frågan är besvärlig att ta sig an eftersom själva handläggningen av en konkurs är något som konkursförvaltarna i hög utsträckning bestämmer över själva, även om konkurslagen (1987:672), särskilt kap. 7, sätter vissa ramar.[6]

En slutsats som går att dra är dock att den främsta anledningen till att det EU-rättsliga regelverket inte har fått ett större genomslag i svensk rätt är att det svenska konkursrättsliga regelsystemet bygger på den centrala grundidén att varje juridisk person är en ensam gäldenär. Det är *ett* konkursförfarande, *ett* kollektiv av fordringsägare kopplade till gäldenär*en*, *ett* konkursbo. Det svenska regelverkets uppbyggnad syftar helt enkelt principiellt sett inte till att främja en samverkan mellan olika förfaranden, vilket väl får ses som i hög utsträckning begränsande när det kommer till att tillämpa EU-rätten i denna del.[7]

En del av de aktuella bestämmelserna i insolvensförordningen baseras på frivillighet, även om det inte gäller alla. Graden av frivillighet innebär att det, i enlighet med våra svenska materiella regler på området, i praktiken kan vara upp till varje enskild förvaltares godtycke om de EU-rättsliga bestämmelserna ska tillämpas och hur. Eftersom det svenska konkursrättsliga regelverket som nämnts inte är anpassat för ett samarbete, oljan i maskineriet saknas så att säga, kan ett enkelt val för en konkursförvaltare vara att inte heller delta i en interna-

5 SOU 2016:17 EU:s reviderade insolvensförordning m.m. s. 224.
6 Prop. 1986/87:90 om ny konkurslag s. 262.
7 Jämför ett liknande resonemang i Wessels 2018 s. 41.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

tionell samverkan.[8] Deltagandet kan medföra ökade kostnader inom det egna förfarandet som kan vara svåra att motivera i förhållande till borgenärskollektivet, vilket innebär att förvaltaren tar vissa risker med att delta i en samordning.

I grunden finns här en motsättning som inte direkt har med samverkansreglerna i förordningen att göra utan mer rör samverkan mellan förfaranden generellt. Borgenärerna konkurrerar om gäldenärens begränsade tillgångar under en konkurs. När det förs in ytterligare en intressent, koncernen, i sammanhanget tillkommer ytterligare en konkurrenssituation. Det vore kanske väl om det var tillräckligt för att motivera en samverkan att samtliga konkursbons tillgångar ökar inom koncernen; men utmaningen ligger i att när värdet i ett konkursbo ökar kan det motsvara att värdet i ett annat minskar. Därutöver kan dessutom ökade kostnader och tidsutdräkten för en samverkan i sig vara tveksam utifrån borgenärskollektivets perspektiv, om inte just det sammantagna värdet av tillgångarna i de enskilda konkursbona ökar i högre utsträckning än vad kostnaderna, och tidsutdräkten, för samverkan motsvarar.

Artikeln mynnar ut i en diskussion om det EU-rättsliga samarbetet. Unionslagstiftaren verkar i just det här fallet ha gått för snabbt fram och infört regler om samverkan mellan förfaranden internationellt innan unionslagstiftaren har säkerställt att det finns motsvarande reglering som främjar en samverkan mellan förfaranden enligt medlemsstaternas nationella materiella lagstiftningar. Det borde säga sig självt att det är lönlöst att införa bestämmelser om *internationell* samverkan mellan nationella förfaranden innan samverkan mellan nationella förfaranden finns reglerade enligt nationell rätt *nationellt*.

En fråga i anslutning till detta är vilket ansvar medlemsstaterna har för att se till att EU-rätten blir tillämpbar i praktiken, eller smörja maskineriet om man så vill, så att EU-rätten får ett genomslag. Frågan är om den styvmoderliga behandling som det här aktuella regelverket i insolvensförordningen har fått i svensk rätt motsvarar hur vi vill att det EU-rättsliga samarbetet ska fungera.

Det går också att konstatera att reglerna om samverkan förmodligen hade fått ett större genomslag om de nationella förfarandena i medlemsstaterna såg mer lika ut och i sig hade blivit föremål för en mer omfattande harmonisering. En sådan harmonisering kan dock svårligen bygga på svenska konkursrättsliga principer om syftet är att främja en mer omfattande samverkan mellan insolvensförfaranden inom en koncern.

Svensk konkursrätt är dock inte unik i sitt slag. Samma insolvensrättsliga principiella utgångspunkter som gäller i svensk rätt torde gälla i de flesta väs-

[8] Jämför Pepels 2023:1, särskilt s. 25 ff., som också kritiserar insolvensförordningens regelverk på den grunden att det kan vara ett lättare val för förvaltare att inte delta än att göra det, även om Pepels inte diskuterar regelverket utifrån ett svenskt konkursrättsligt perspektiv utan utifrån ett mer generellt och tyskt perspektiv.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

terländska rättsordningar.[9] Det innebär att en harmonisering för att främja samverkan mellan förfaranden för koncernbolag är en betydligt mer omfattande fråga än att bara få medlemsstaternas lagstiftningar att bli mer likriktade processuellt.[10] Det innebär en omstrukturering av kredit- och insolvensrätten på ett grundläggande plan, åtminstone vad gäller mer omfattande former av samverkan.

2. INTRODUKTION TILL INSOLVENS-FÖRORDNINGENS REGLER OM SAMARBETE OCH SAMORDNING

2.1 Allmänt

2.1.1 Bakgrund

Insolvensförordningen är resultatet av ett längre och fortfarande pågående arbete inom EU för att harmonisera medlemsstaternas insolvensrätt.[11] När förordningen först kom till i början av millennieskiftet drog unionslagstiftaren dock slutsatsen att någon vidare harmonisering av materiell insolvensrätt inte var möjlig på grund av de betydande skillnader som finns mellan medlemsstaternas nationella regelverk. Däremot kunde åtminstone frågor som rör gränsöverskridande insolvens, det vill säga den internationella privat- och processrätten på området, bli föremål för en harmonisering. Insolvensförordningens huvudsakliga syfte är därför främst att reglera internationell behörighet att inleda ett

[9] Här krävs dock vidare komparativa studier. För en historisk bakgrund och principiella utgångspunkter i olika staters insolvensrätt, se Karl Gratzer och Dieter Stiefel, History of Insolvency and Bankruptcy, Södertörns högskola, 2008 samt Thomas Max Safley (red.), The History of Bankruptcy, Routledge, 2013. Se även Pepels 2023:1 som menar att insolvensförordningens regelverk, såvitt går att bedöma enligt Pepels, inte har tillämpats i någon medlemsstat, se särskilt vid s. 25 ff. Se även Smith 2023 s. 458.

[10] Insolvensförordningen antogs inom ramen för det rättsliga samarbetet i civilrättsliga frågor enligt EUF-fördraget art. 81. Det går säkerligen att diskutera vilken typ av ytterligare harmonisering på området som är möjlig med samma EU-rättsliga stöd. Jag har dock valt att inte behandla just den EU-rättsliga frågan eftersom jag inte uttalar något om hur en eventuell harmonisering skulle se ut. Det vore dock en intressant fråga för vidare forskning. På det temat, se exempelvis Pepels 2023:1, Pepels 2023:2 och Pepels 2024.

[11] För en historisk tillbakablick, se Warberg 2017 s. 35–38. Vad gäller EU:s pågående arbete för en harmonisering, se Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av vissa delar av insolvensrätten COM/2022/702 final och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1023 av den 20 juni 2019 om ramverk för förebyggande rekonstruktion, om skuldavskrivning och näringsförbud och om åtgärder för att göra förfaranden rörande rekonstruktion, insolvens och skuldavskrivning effektivare samt om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 (Rekonstruktions- och insolvensdirektiv), EUT L 172/18. Jämför även EUF-fördraget art. 81.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

insolvensförfarande, det vill säga domsrätten, inom EU samt tillämplig lag för insolvensförfaranden och därvid anslutande frågor.[12]

År 2015 reviderades förordningen och i samband med detta infördes bland annat de för den här artikeln aktuella reglerna i kapitel 5 om samarbete och samordning mellan insolvensförfaranden inom en gränsöverskridande koncern. Ett par av de skäl som har angetts till varför regleringen införts först nu är att upplägget med internationella koncernbolag inte var särskilt vanligt eller relevant på 80- och 90-talen när de ursprungliga förhandlingarna om förordningen skedde.[13] Eftersom medlemsstaternas materiella insolvensrättsliga regleringar dessutom inte var, och inte heller ännu är, harmoniserade i någon större utsträckning får det väl ses som rimligt att unionslagstiftaren avvaktade, med tanke på de komplexa utmaningar som det innebär att reglera en samordning av förfaranden som ser olika ut.[14]

I samband med revideringen av förordningen drogs dock slutsatsen att företag numera i hög utsträckning organiseras i koncernform, att internationella koncerner motsvarar stora värden och arbetstillfällen inom EU, och att den äldre förordningen fungerade sämre för att hantera insolvens för koncerner.[15] Kort sagt menade unionslagstiftaren att det nu behövs ett ramverk för att kunna hantera koncernbolags insolvens.

Den omständigheten att medlemsstaternas materiella insolvensrätt fortfarande inte har blivit föremål för någon omfattande harmonisering hindrade inte unionslagstiftaren från att införa bestämmelserna i förordningen vid det här tillfället. Samtidigt får det konstateras att bestämmelserna, särskilt på grund av just bristen av harmonisering inom materiell rätt, präglas av en betydande grad av frivillighet. De syftar dessutom enbart till att reglera internationell samverkan och säger ingenting om samverkan nationellt enligt nationell insolvensrätt. Förordningen kan med andra ord fortfarande räknas som ett i huvudsak internationellt privat- och processrättsligt instrument.

Något bör också sägas om vad som räknas som en koncern i detta sammanhang. Insolvensförordningen innehåller enbart en allmän definition i art. 2.13, nämligen att det är ett moderföretag med alla tillhörande dotterföretag. Ett moderföretag definieras enligt art. 2.14 som ett företag som direkt eller indirekt kontrollerar ett eller flera dotterföretag.[16] Direkt ägande i sig är med andra ord

[12] Insolvensförordningen ingresspunkt 3 och 22 samt EUF-fördraget art. 81.

[13] Commission Staff Working Document—Impact Assessment accompanying the document Revision of Regulation (EC) No. 1346/ 2000 on insolvency proceedings SWD(2012) 416 final, s. 16.

[14] A.a. s. 16.

[15] A.a. s. 17–18.

[16] Enligt insolvensförordningen art. 2.14 räknas ett företag som har koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG, EUT L 182/19 som ett moderföretag.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

inte avgörande för att det ska kunna röra sig om en koncern, det är tillräckligt med en viss nivå av kontroll mellan koncernmedlemmarna.

2.1.2 Begränsningar i insolvensförordningens tillämplighet

Insolvensförordningen är som nämnts tillämplig för *insolvensförfaranden*. Mer specifikt vilka förfaranden som avses i medlemsstaterna listas i en bilaga till förordningen.[17] För svenskt vidkommande omfattas konkurs, företagsrekonstruktion och skuldsanering.[18] Förordningen är tillämplig i samtliga medlemsstater förutom Danmark, som har valt att ställa sig utanför samarbetet.[19]

Förordningens regler om samverkan inom en koncern är begränsade till förfaranden för koncernföretag där minst två förfaranden sker i olika medlemsstater.[20] Det måste med andra ord röra sig om en internationell koncern och gränsöverskridande insolvens. Om det exempelvis inleds insolvensförfaranden för två bolag inom en svensk koncern i Sverige är förordningen inte direkt tillämplig för att hantera ett samarbete eller samordning av förfarandena. De svenska förfarandena skulle dock kunna samordnas enligt förordningen om det samtidigt även finns ett koncernbolag i en annan medlemsstat som också genomgår ett insolvensförfarande. På så sätt kan förordningen alltså ändå komma att tillämpas för två svenska koncernföretag, men det förutsätter att det finns ett tredje koncernföretag i en annan medlemsstat.

Även om insolvensförordningen enbart syftar till att reglera samverkan i internationella situationer innehåller dock förordningens ingress uttalanden som måste läsas som unionslagstiftarens förhoppningar om att medlemsstaterna ska främja samverkan mellan förfaranden även nationellt, på frivillig basis. I ingresspunkt 53 framgår att om det inleds insolvensförfaranden för flera koncernbolag i samma medlemsstat bör samma förvaltare utses i alla förfarandena

[17] Samtliga förfaranden som omfattas i respektive medlemsstat listas i förordningens bilaga A, se förordningens art. 2.4.

[18] Förordningen gäller dock inte för vissa typer av gäldenärer, nämligen kreditinstitutioner, försäkringsföretag och liknande, insolvensförordningen art. 1.2.

[19] För en mer detaljerad redogörelse av förordningens tillämplighet i tid och rum, se Bogdan & Hellner 2020 s. 437–439 och Warberg 2017 kap. 2.2–2.3. Jämför även insolvensförordningens art. 84–85.

[20] Detta följer av insolvensförordningen ingresspunkt 63. Värt att notera är att förordningen alltså exempelvis kan bli tillämplig i en situation där två koncernbolag finns i Sverige och ett koncernbolag i en annan medlemsstat. Detta innebär att förordningen kan komma att tillämpas för att samordna förfarandena för de svenska koncernbolagen, men att så inte hade varit fallet utan det tredje utländska koncernbolaget. Däremot syftar förordningen inte till att utgöra ett regelverk för förfaranden rörande rent nationella koncerner. Eftersom samordningen dock som nämnts kan avse nationella koncernbolag i en internationell koncern blir distinktionen något märklig. Den innebär dock att nationella lagstiftare ges en möjlighet att reglera förfaranden som rör rent nationella koncerner eller koncerner med anknytning till andra stater utanför EU annorlunda.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

om det är ”lämpligt” och det inte är oförenligt med den aktuella medlemsstatens lag. Någon vidare harmonisering på denna punkt har dock inte skett.[21]

2.1.3 Synen på koncernbolag som separat gäldenär

Insolvensförordningen har inte gått så långt som att reglera att koncerner ska ses som ett gemensamt företag med ett gemensamt insolvensförfarande. Förordningen syftar inte heller till att påverka enskilda företags status som juridiska personer.[22] Detta illustreras väl i EU-domstolens praxis, där exempelvis behörigheten att inleda ett insolvensförfarande har bedömts utifrån att varje fristående juridisk person har ett eget insolvensforum, som bedöms för sig.[23]

Ett insolvensförfarande för en gäldenär, oavsett om det är ett koncernföretag eller inte, kan inledas som antingen ett så kallat huvudförfarande eller som ett territoriellt begränsat förfarande. Ett huvudförfarande inleds i den medlemsstat där platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns och är universellt, det vill säga omfattar samtliga av den aktuella gäldenärens egendom och fordringar.[24]

Ett territoriellt förfarande kan inledas i en annan medlemsstat än den där platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns, förutsatt att gäldenären har ett driftställe i den aktuella medlemsstaten. Det förfarandet omfattar endast den egendom som finns i den medlemsstaten där förfarandet har inletts och är på så sätt territoriellt begränsat. Om förfarandet inleds samtidigt som det pågår ett huvudförfarande i en annan medlemsstat kallas det territoriella förfarandet för ett sekundärförfarande.[25]

Insolvensforum bedöms alltså för varje enskild gäldenär för sig enligt ovan. Det innebär dock förstås att det går att komma fram till att samma medlemsstats domstol är behörig att inleda ett förfarande för gäldenärer inom samma koncern. I EU-domstolens praxis konstateras också att om det finns ett moderbolag som utövar ett sådant bestämmande inflytande över gäldenären att gäldenärens huvudkontor, det vill säga bolagets styrande och kontrollerande organ, finns hos moderbolaget är det möjligt att platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns i samma jurisdiktion som moderbolaget och att ett förfarande därför kan inledas där.[26]

---

21 Angående utrymmet för en harmonisering, jämför EUF-fördraget art. 81.

22 Insolvensförordningens ingresspunkt 56.

23 Mål C-341/04, Eurofood, EU:C:2006:281, mål C-396/09, Interedil Srl i likvidation mot Fallimento Interedil Srl och Intesa Gestione Crediti SpA, EU:C:2011:671, mål C-191/10, Rastelli Davide e C. Snc mot Jean-Charles Hidoux, EU:C:2011:838.

24 Insolvensförordningen art. 3.

25 Insolvensförordningen art. 3.

26 Detta förutsätter även att det är objektivt fastställbart för utomstående att huvudkontoret finns i samma medlemsstat som den där moderbolaget finns. Se insolvensförordningens ingresspunkt 28 och 30 samt mål C-253/19, MH och NI mot OJ och Novo Banco SA, EU:C:2020:585, och domstolens resonemang i särskilt p. 20. För en vidare diskussion om

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

Förordningen säger som nämnts inget om koncernbolag kan omfattas av ett gemensamt insolvensförfarande när samma domstol är behörig att inleda ett förfarande för dem, men det är tydligt att bedömningen av den internationella domsrätten för de olika medlemmarna i koncernen ska ske var för sig. Förordningen sätter dock inga hinder mot att samma förvaltare utses till förfaranden som rör koncernbolag i samma stat.[27] Utgångspunkten i insolvensförordningen är att det är lagen i den medlemsstat där förfarandet inleds som blir tillämplig på själva förfarandet och det blir därför upp till det nationella regelverket hur förfarandena hanteras processuellt.[28] Vad gäller en internationell koncern innehåller dock som nämnts förordningen regler om samverkan mellan koncernbolagens förfaranden i olika medlemsstater.

2.2 Samarbete och kommunikation mellan förfaranden inom en internationell koncern

Insolvensförordningens regelverk om samverkan kan ses som en tvåstegsraket med en reglering av en mer allmän och grundläggande form av samverkan (art. 56–60) och därefter, vid behov, möjlighet att ta samverkan ett steg längre och inleda ett samordningsförfarande (art. 61–77). I det här avsnittet beskrivs den mer grundläggande formen av samverkan översiktligt, det vill säga det som rör samarbete och kommunikation mellan förfaranden, art. 56–60. Sammanfattningsvis handlar regleringen om samarbete och kommunikation om att domstolar och förvaltare ska kommunicera och samarbeta med varandra i syfte att hitta lösningar som skapar ”synergieffekter” för *hela koncernen*.[29]

Det är inte särskilt svårt att föreställa sig att ett samarbete mellan förfaranden kan vara gynnsamt för en koncern. En samordnad överlåtelse av koncernbolagens verksamhet eller tillgångar skulle exempelvis kunna innebära ett mervärde jämfört med om de säljs enskilt och det skulle också kunna medföra att exempelvis immateriella tillgångar kan hanteras som en helhet.[30] Ett samarbete innebär också att insolvensförfaranden kan anpassas till den ekonomiska verkligheten, det vill säga att koncernmedlemmarna hanteras som ett gemensamt företag i den utsträckning som medlemmarna har varit integrerade med varandra istället för varje koncernmedlem isolerat.[31] Samtidigt framgår det dock av insolvensförordningen att det finns gränser för samarbetet; det får inte strida

anknytningskravet, se Anna Warberg, Svensk internationell domsrätt enligt EU:s insolvensförordning, SvJT 2023 s. 928–943.

27 Insolvensförordningen ingresspunkt 53 och 61.

28 Insolvensförordningen art. 7.

29 Insolvensförordningen ingresspunkt 52.

30 Commission Staff Working Document—Impact Assessment accompanying the document Revision of Regulation (EC) No. 1346/ 2000 on insolvency proceedings SWD(2012) 416 final s. 15. Se även SOU 2016:17 s. 223–224.

31 Jämför Wessels 2018 s. 41–42.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

mot borgenärernas intressen i de olika förfarandena och inte heller medföra någon annan intressekonflikt.[32] Det finns alltså gränser för hur omfattande ett samarbete kan vara enligt förordningen.

Utmärkande för bestämmelserna är att insolvensförordningen i hög utsträckning lägger ansvaret på förvaltaren och den nationella domstolen att bedöma om det är lämpligt att tillämpa bestämmelserna i det aktuella fallet. Bestämmelserna bygger med andra ord på en hög grad av frivillighet. Dessutom är regelverket till stor del beroende av att bestämmelserna överensstämmer med, eller frivilligt implementeras i, nationell rätt eftersom de inte ska tillämpas om det strider mot nationell rätt.[33]

Kostnaderna för samarbetet och kommunikationen läggs enligt art. 59 på respektive förfarande. För svenskt vidkommande innebär det att den kostnad som en förvaltare exempelvis har för sitt deltagande läggs som en konkurskostnad i den nationella konkursen.[34]

Det finns ett par särskilt intressanta bestämmelser som är värda att lyfta fram eftersom de inte är frivilliga i samma utsträckning som övriga. Det handlar exempelvis om att förvaltaren i ett förfarande för ett koncernbolag får höras i förfaranden som gäller andra medlemmar i koncernen, förutsatt att det är lämpligt för att främja en effektiv förvaltning av förfarandena.[35] Förordningen ger också förvaltare en viss möjlighet att begära att åtgärder i samband med realiseringen av tillgångar för ett annat koncernbolag, som omfattas av ett insolvensförfarande, skjuts upp när det har föreslagits en rekonstruktionsplan enligt förordningen.[36] Om en sådan begäran har lämnats är det domstolen i den stat där det aktuella förfarandet har inletts som ska besluta om att skjuta upp realiseringen.[37]

I svensk rätt har förordningens regler om samarbete och kommunikation inte lett till någon särskild kompletterande lagstiftning. Snarare verkar inställningen vara att det inte finns några hinder i svensk rätt mot ett informationsutbyte, åtminstone gällande uppgifter som inte omfattas av sekretess. Vad gäller samarbete och överenskommelser mellan förvaltare har tanken från lagstiftarhåll varit att det inte heller finns några egentliga rättsliga hinder mot detta i sig, även om det i en proposition konstateras att det kan finnas intressemotsättningar inom en koncern, exempelvis vad gäller konkurrerande anspråk på tillgångar.[38] Även om det inte finns några uttryckliga hinder mot ett samarbete finns det alltså

[32] Insolvensförordningens ingresspunkt 52 samt art. 56–58.
[33] Jämför exempelvis insolvensförordningen art. 56–58.
[34] Prop. 2016/17:125 Kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning s. 47 och SOU 2016:17 s. 211.
[35] Insolvensförordningen art. 60.1.a).
[36] Insolvensförordningen art. 60.1.b).
[37] Insolvensförordningen art. 60.2.
[38] Prop. 2016/17:125 s. 45–47.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

gränser för vad samarbetet kan omfatta. Det finns dock som nämnts gränser för innehållet i ett samarbete även enligt insolvensförordningen.

2.3 Samordningsförfarande inom en internationell koncern

Det ovan beskrivna mer enkla samarbetet och informationsutbytet mellan insolvensförfaranden kan som nämnts utökas genom att inleda ett så kallat samordningsförfarande. Varje förvaltare har befogenhet att begära att ett sådant förfarande inleds för den aktuella koncernen.[39]

Ett samordningsförfarande innebär i stora drag att en person utses till koncernsamordnare. Personen får inte redan vara utsedd till förvaltare för någon av koncernmedlemmarna och insolvensförordningen innehåller också regler för att förhindra jäv för samordnaren.[40] Koncernsamordnarens primära uppdrag är att ge rekommendationer och att framställa en samordningsplan.[41] Syftet med samordningsplanen är att skapa en lämplig och integrerad strategi för att hantera koncernbolagens insolvens.[42]

Utöver rekommendationer och samordningsplanen får koncernsamordnaren också exempelvis höras och delta i förfaranden för koncernmedlemmarna, medla i tvister, begära upplysningar från förvaltare som deltar. Samordnaren får dessutom ansöka om att ett förfarande för en koncernmedlem vilandeförklaras under en viss period för att samordningsplanen ska kunna genomföras.[43]

Kostnaden för samordningsförfarandet och hur den ska fördelas mellan koncernmedlemmarna ska uppskattas och anges i förväg, i samband med begäran om samordningsförfarande.[44] Om kostnaderna ökar mer än 10 % jämfört med vad som beräknats initialt måste samordnaren informera de förvaltare som deltar och dessutom ansöka om förhandsgodkännande från den domstol som har inlett samordningsförfarandet.[45]

Liksom vad gäller reglerna om samarbete mellan förvaltare präglas även samordningsförfarandet av en betydande grad av frivillighet. En förvaltare kan välja att inte delta i samordningsförfarandet och kan även invända mot den person som har utsetts till samordnare.[46] Om en förvaltare har beslutat att inte delta får samordningsförfarandet inte några verkningar mot den aktuella koncernmed-

[39] Insolvensförordningen art. 60.1.c) samt kap. 5 avsnitt 2.
[40] Insolvensförordningen art. 71.
[41] Insolvensförordningen art. 70–72.
[42] Insolvensförordningen art. 72.
[43] Insolvensförordningen art. 72.
[44] Insolvensförordningen art. 68.
[45] Insolvensförordningen art. 72.6 och art. 77.
[46] Insolvensförordningen art. 64–65. Insolvensförordningen ger också vissa möjligheter för en förvaltare som valt att inte delta att ändra sig och senare ingå i samordningsförfarandet, jämför art. 69.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

lemmen och det får heller inte medföra några kostnader för den medlemmen.[47] Om förvaltaren i stället väljer att delta är förvaltaren inte heller tvungen att följa samordnarens rekommendationer eller samordningsplanen, men ska då motivera varför dessa inte följs.[48] För att ett samordningsförfarande ska vara lyckosamt krävs således att samtliga deltagande förvaltare ser större fördelar än vad det kostar att samarbeta och att samordnaren hittar lösningar som fungerar för alla som deltar i förfarandet.

Vad gäller svensk rätt har det inte heller gällande samordningsförfaranden införts några konkreta kompletterande bestämmelser till förordningen. I 10–11 §§ i den svenska lag (2017:473) med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning framgår bara att lag (1996:242) om domstolsärenden ska tillämpas gällande domstolens handläggning av en begäran att inleda ett samordningsförfarande samt kompletterande bestämmelser vad gäller överklagande av samordnarens beslut. I den SOU som föregick kompletteringslagen uttalas dock som nämnts inledningsvis att reglerna om samordning lär komma att användas i begränsad utsträckning eftersom det just saknas materiella regler om samordning av insolvensförfaranden i svensk rätt.[49] Det konstaterandet gav däremot inte lagstiftaren skäl att införa några sådana regler.

3. SVENSK KONKURSRÄTT OCH UTRYMMET FÖR SAMVERKAN MELLAN INSOLVENSFÖRFARANDEN

3.1 Allmänna utgångspunkter

Som en allmän utgångpunkt måste det här tydligt framhållas att det inte finns några uttryckliga förbud mot en samverkan mellan förvaltare inom ramen för insolvensförfaranden i svensk konkursrätt. Det finns inte någon specifik lag som förhindrar att insolvensförordningens regelverk tillämpas. Det finns dock inte heller någon bestämmelse som uttryckligen reglerar, och därigenom främjar, en samverkan. Kort sagt kan man säga att det helt enkelt saknas bestämmelser om samverkan. Svensk nationell rätt står i princip tyst i frågan.

Det som går att säga i det här sammanhanget är dock att den principiella utgångspunkten i konkurslagen är att en svensk konkurs är centrerad kring att det är *en* gäldenär som är objektet för ett insolvensförfarande. Samtliga bestämmelser i konkurslagen utgår ifrån detta och hur konkurrenssituationen mellan fordringsägare till denna ensamma gäldenär ska hanteras. En eventuell samverkan mellan förfaranden måste därför grundas på samma principiella struktur,

[47] Insolvensförordningen art. 65.2.
[48] Insolvensförordningen art. 70.
[49] SOU 2016:17 s. 224.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

det vill säga att den är helt centrerad kring det enskilda konkursboets, och i förlängningen borgenärskollektivets, intressen.

Utöver den här mer principiella utgångspunkten i konkurslagen kan det också konstateras att det i svensk rätt i princip helt saknas bestämmelser som rör själva handläggningen av svenska konkurser. Som en generell och stark huvudprincip är det upp till varje konkursförvaltare att avgöra hur själva handläggningen av en konkurs ska gå till, även om konkurslagen och särskilt lagens kap. 7 som nämnts sätter vissa ramar.[50]

Den här graden av flexibilitet är positiv på så sätt att den innebär att ett förfarande kan anpassas för att passa varje enskild gäldenärs situation. Den innebär också att förvaltare i praktiken kan förhålla sig på olika sätt till att gäldenären ingår i en koncern. Vad gäller EU-rätten innebär den här flexibiliteten dock ännu en utmaning eftersom det därigenom saknas garantier för att unionsrätten kommer att tillämpas. Det är i stället i hög utsträckning upp till varje enskild konkursförvaltare att bedöma om och hur en eventuell samverkan ska se ut och därför också om och hur insolvensförordningens regelverk om samverkan kan komma att aktualiseras, åtminstone i de delar som bestämmelserna är frivilliga.

Konkurslagen innehåller dock som nämnts vissa ramar som påverkar konkursförvaltares utrymme för samverkan. I följande avsnitt gör jag några nedslag i ett par exempel på mer konkreta regler i konkurslagen som sätter gränser för samarbete och samordningsförfarande inom en koncern enligt insolvensförordningen. Det handlar om förvaltarens generella uppdrag och ansvar gentemot borgenärskollektivet, vilket också knyter an till kraven på konkursförvaltares opartiskhet, samt om konkursdomstolens principiella roll i relation till konkursförvaltaren. Det är dock återigen värt att understryka att förvaltarkollegiets vilja, kompetens och möjlighet att delta i samverkan i praktiken får stor betydelse när det handlar om att tillämpa förordningens regelverk om samverkan.

3.2 Förvaltarens uppdrag och ansvar gentemot borgenärskollektivet

En av de utmaningar som finns i svensk konkursrätt med att tillämpa insolvensförordningens regelverk om samarbete och samverkansförfarande är som nämnts att en svensk konkurs är centrerad kring den enskilda gäldenärens borgenärskollektiv och deras intressen. Huvudsyftet med en svensk konkurs är enligt 1 kap. 1 § konkurslagen att på ett samlat och ordnat sätt fördela de av gäldenärens tillgångar som ingår i konkursen, mellan gäldenärens fordringsägare. Fordringsägarna står i konkurrens mot varandra.

Konkursförvaltarens uppdrag är kort och gott att främja en förmånlig och snabb avveckling av boet. I 7 kap. 8 § konkurslagen framgår att förvaltaren i samband med detta ska ta till vara borgenärernas rätt och bästa. Här avses alltså

[50] Prop. 1986/87:90 s. 262.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

den enskilda gäldenärens fordringsägare i den aktuella konkursen. Det spelar ingen roll om fordringsägarna är svenska eller utländska.

Det svenska regelverket och förvaltarens uppdrag får ses mot bakgrund av att konkursförvaltare före 1979 års reform av konkurslagen i princip alltid utsågs av gäldenärens borgenärer.[51] Allteftersom har borgenärernas inflytande över valet av förvaltare begränsats och konkursförvaltarens roll stärkts, men den historiska bakgrunden speglar ändå en grundläggande idé om konkurser som ett kollektivt förfarande för borgenärernas räkning.

Detta kan kontrasteras mot insolvensförordningens regelverk, där förvaltaren framstår som en mer fristående aktör, som kan välja att samverka med andra förvaltare för att uppnå ett annat resultat än *enbart* det som är i den enskilda gäldenärens borgenärskollektivs intresse. Insolvensförordningens regelverk syftar uttryckligen till att främja *koncernens* intressen, även om tanken är att det ska ske utan intressekonflikter.[52]

I svensk konkursrätt särskiljs gäldenärens borgenärskollektiv helt från koncernen och koncernens kollektiv av fordringsägare. Konkursförvaltaren har inget ansvar för att se till koncernens intressen eller de intressen som koncernens fordringsägare kan ha som kollektiv.[53]

I teorin finns det möjligen ett tänkbart undantag. Enligt 7 kap. 8 § 2 st. konkurslagen kan förvaltaren ta hänsyn till vad som kan främja sysselsättningen långsiktigt under sin avveckling av konkursboet. Det handlar exempelvis om att förvaltaren hellre kan överlåta gäldenärens verksamhet som helhet för att arbetstillfällen inte ska gå förlorade, snarare än att avveckla och sälja tillgångarna var för sig. Möjligen kan man tänka sig att denna idé principiellt skulle kunna utsträckas till att förvaltaren också kan se till synergieffekter för den koncern som gäldenären ingår i, även om det är att dra bestämmelsen längre än vad som varit tänkt med den.[54]

En sådan tillämpning förutsätter dock enligt samma lagrum att gäldenärens borgenärers rätt inte nämnvärt förringas. Bestämmelsen syftar dessutom till att just främja *sysselsättningen* långsiktigt, inte att främja exempelvis en koncerns intressen så som är syftet med samverkan enligt förordningen.[55] Utifrån den här svenska bestämmelsens syfte och ett nationellt perspektiv kan det också ifrågasättas om bestämmelsen ens kan läsas så att det handlar om att främja sysselsättningen ur ett *internationellt* europeiskt perspektiv eller om det enbart är den *svenska* sysselsättningen som avses. Troligtvis är det det senare.

---

51 Prop. 1988/89:31 om jäv för konkursförvaltare s. 4.
52 Insolvensförordningen ingresspunkt 52 samt art. 56–58.
53 Jämför insolvensförordningen ingresspunkt 52 där det just framgår att syftet med samarbetet mellan förvaltare bör vara att hitta en lösning som främjar synergieffekter i hela koncernen.
54 Prop. 1986/87:90 s. 111 och 262–263.
55 Jämför insolvensförordningen ingresspunkt 52.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

Konkurslagen ger sammantaget inget direkt stöd för att förvaltaren ska delta i ett samarbete eller ett samordningsförfarande utifrån något annat syfte än en snabb och, för den enskilde gäldenärens borgenärskollektiv, förmånlig avveckling av boet. Konsekvensen av att delta i en samverkan och därigenom öka konkurskostnaderna och tidsutdräkten för ett förfarande kan snarare vara att förvaltaren drar på sig ett skadeståndsansvar enligt 17 kap. 1 § konkurslagen, exempelvis om utfallet är att kostnaderna för samverkan överstiger den ökade utdelningen som samverkan medför från konkursboet. En förvaltare som ser ett intresse av att delta måste därför noga räkna på kostnaderna och fördelarna av ett samarbete eller samverkansförfarande i förväg och säkerställa att det exempelvis inte innebär en större tidsutdräkt för förfarandet.

3.3 Förvaltares opartiskhet

En annan fråga, som måste ses i ljuset av konkursförvaltarens uppdrag att främja den enskilde gäldenärens borgenärskollektivs intresse, är frågan om konkursförvaltarens opartiskhet under konkursen. Det följer av 7 kap. 1 § konkurslagen att förvaltaren ska vara just opartisk och att det inte får förekomma någon omständighet som kan rubba förtroendet för förvaltarens opartiskhet. Jävsreglerna i konkurslagen tar sikte på att en förvaltare ska vara obunden till olika intressen i konkursen så att förvaltaren inte är förhindrad att göra de intresseavvägningar som lagen föreskriver.[56] Det handlar med andra ord om att förvaltaren inte ska vara bunden i förhållande till gäldenären, till någon av borgenärerna eller till någon annan som har betydande intressen i konkursen.

I det här sammanhanget är det inte omöjligt att tänka att ett annat koncernbolag kan ha ställning som borgenär i gäldenärens konkurs.[57] Det kan exempelvis handla om tidigare, marknadsmässiga, transaktioner mellan koncernbolagen som har lett till en fordran. Det ligger dessutom i sakens natur att det kan finnas avtal eller andra ekonomiska mellanhavanden mellan moderbolag och dotterbolag eller mellan systerbolag. En förvaltare för ett koncernbolag kan därför hamna i situationen att konkursboet har ställning som borgenär gentemot ett annat koncernbolag vid det senare bolagets insolvensförfarande.

Konkurslagens jävsregler innebär visserligen inte att en förvaltare räknas som jävig enbart på den grunden att förvaltaren samverkar med en annan förvaltare i sig. Sett rent principiellt, med tanke på kravet på förvaltarens opartiskhet och i kombination med förvaltarens uppdragsbeskrivning, finns det dock utmaningar med en samverkan. Om det finns intressekonflikter mellan gäldenä-

[56] Prop. 1988/89:31 s. 6–7.

[57] Jämför prop. 1988/89:31 s. 12–13, som dock handlar om jävsreglerna och situationen då samma förvaltare utses till förvaltare till förfaranden som rör gäldenärer inom samma koncern.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

rerna, och förvaltarna ingår överenskommelser inom ramen för ett samarbete mellan förfarandena, finns det en risk för att samverkan kan rubba förtroendet för förvaltarnas opartiskhet.[58] Detta gäller särskilt om syftet med samverkan är att just främja synergieffekter för koncernen som helhet.

Ett samarbete respektive samordningsförfarande inom en koncern kan dock se olika ut beroende på koncernmedlemmarnas situation. En mer lös samverkan behöver inte nödvändigtvis innebära några större problem för förvaltaren när det handlar om att agera opartiskt inom ramen för en koncernmedlems konkurs. Det bör exempelvis inte vara några större problem att utbyta information mellan förvaltare, åtminstone så länge informationen inte är känslig på så sätt att den exempelvis kan påverka utdelningen i konkursen. Om intressekonflikten mellan gäldenärerna är av mindre betydelse, den kanske rör en fordran som ändå inte kan få utdelning i den andra gäldenärens konkurs, lär inte heller samverkan i sig vara särskilt problematisk.[59]

Jävsreglerna i konkurslagen sätter som nämnts visserligen inte hinder mot en samverkan mellan förvaltare i sig. I kombination med förvaltarnas generella uppdragsbeskrivning och kravet på opartiskhet, sätter dock konkurslagen principiellt sett gränser för en mer omfattande samverkan. Det gäller särskilt sådana överenskommelser som syftar till att främja koncernmedlemmar eller deras respektive borgenärer, när överenskommelsen påverkar utdelningen för den enskilde gäldenärens borgenärer i konkursen, försenar förfarandet, kanske rör frågor om återvinning eller kvittning eller liknande.[60] Denna principiella utgångspunkt lär knappast främja viljan till samverkan med en annan förvaltare eller samordnare under ett samordningsförfarande.

3.4 Konkursdomstolens begränsade roll

Ytterligare en utmaning vad gäller att tillämpa insolvensförordningens regler om samverkan har att göra med domstolens principiella roll under ett insolvensförfarande. Insolvensförordningens art. 57 och 60, som båda rör samarbete mellan insolvensförfaranden, antyder nämligen att konkursdomstolen har en större roll och fler befogenheter än vad som följer av konkurslagen.[61]

Grundläggande för konkurslagen är att konkursförvaltaren, så snart hen har blivit utsedd av rätten, fattar beslut och handlägger konkursen i princip själv-

[58] Jämför prop. 1988/89:31 s. 12–13.

[59] Jämför prop. 1988/89:31 s. 7–8 där det framgår att storleken av en viss borgenärs fordran och utsikter att få utdelning i konkursen kan få betydelse för bedömningen av om förvaltaren ska anses som jävig. Observera dock att jag inte menar att förvaltarna ska ses som jäviga på grund av samverkan i sig, diskussionen ligger på ett mer principiellt plan gällande kraven på förvaltarens opartiskhet under en konkurs.

[60] Jämför prop. 1988/89:31 s. 11–12, som dock inte behandlar frågan om samarbete mellan förvaltare inom en koncern. Propositionen rör jäv i förhållande till konkursborgenärer.

[61] Insolvensförordningen art. 57 och 60. Nilsson 2023 s. 169.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

ständigt.[62] Själva handläggningen sker enligt 7 kap. 25 § konkurslagen under tillsyn av tillsynsmyndigheten, som ligger under kronofogdemyndigheten. Förvaltaren har visserligen en skyldighet att lämna upplysningar och höra tillsynsmyndigheten i viktiga frågor under handläggningen av konkursen enligt 7 kap. 9–10 §§, men det är ändå förvaltaren som fattar och ansvarar för sina beslut självständigt.[63] Förvaltaren har även en skyldighet att höra särskilt berörda borgenärer och i viss utsträckning även gäldenären enligt 7 kap. 10 §. Konkursdomstolen däremot, har ett mycket begränsat inflytande vad gäller konkursförvaltarens praktiska handläggning av konkursen.[64]

I insolvensförordningen art. 57 finns som nämnts en bestämmelse som rör samarbete och kommunikation mellan domstolar som har inlett, eller fått en ansökan om att inleda, insolvensförfaranden för medlemmar inom samma koncern. Bland annat framgår det där att *domstolarna* ska samarbeta, förutsatt att det är lämpligt för att underlätta en effektiv förvaltning av förfarandena. Samarbetet exemplifieras i artikelns p. 3 genom att det ”i synnerhet” kan handla om en samordning av förvaltningen och övervakningen av koncernmedlemmarnas tillgångar.

Eftersom *förvaltningen* i enlighet med redogörelsen ovan åligger förvaltaren enligt konkurslagen är det, principiellt sett, inte meningen att konkursdomstolen ska lägga sig i den, åtminstone sett utifrån en rent svensk kontext. Det skulle visserligen kunna tänkas att konkursdomstolen, med stöd direkt av förordningen art. 57, kan få en mer utvidgad roll under ett samarbete. Något som talar emot detta är dock att det framgår redan av art. 57 att bestämmelsen enbart tillämpas förutsatt att samarbetet inte är oförenligt med de bestämmelser som gäller för domstolarna samt inte innebär en intressekonflikt. Även om det kanske inte är uttryckligen *oförenligt* med de bestämmelser som gäller för svenska konkursdomstolar, kan det ligga nära till hands att dra slutsatsen att eftersom det skulle strida mot förvaltarens självständighet om konkursdomstolen la sig i förvaltningen av gäldenärens tillgångar lär den aktuella bestämmelsen förmodligen inte tillämpas under en svensk konkurs.

Vidare framgår det av insolvensförordningen art. 60 att en förvaltare för en koncernmedlem kan begära att åtgärder i samband med realiseringen av tillgångar inom ett insolvensförfarande för en annan medlem i samma koncern

[62] Prop. 1986/87:90 s. 262, där det just konstateras att konkurslagen inte innehåller några konkreta regler om hur handläggningen ska gå till. Detta gäller dock med undantag för tidigare nämnda krav i 7 kap. 8 § konkurslagen om ett snabbt och ändamålsenligt förfarande. Det finns dessutom en del formkrav vad gäller exempelvis bouppteckningen (7 kap. 13 §), förvaltarberättelsen (7 kap. 15 §), medelsförvaltning (7 kap. 18 §) och bokföring (7 kap. 19 §) under en konkurs. Det kan i det här sammanhanget också nämnas att det finns en del vägledande material för konkursförvaltare och andra som arbetar med konkurser att ta del av utfärdade av tillsynsmyndigheten och även exempelvis av Rekonstruktörs- och förvaltarkollegiet (REKON).

[63] Se även SOU 2000:62 Ny konkurstillsyn s. 413.

[64] Rätten har dock vissa möjligheter att utse en rådgivningsman, se 7 kap. 7 § konkurslagen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

skjuts upp, under vissa förutsättningar. Intressant är att det är den domstol som har inlett förfarandet som ska besluta om att skjuta upp de aktuella åtgärderna inom förfarandet. Tanken är alltså att den domstol som har beslutat om att inleda konkursen ska skjuta upp de åtgärder som förvaltaren har tänkt vidta för att realisera gäldenärens tillgångar.

Till skillnad från tidigare nämnda art. 57 innehåller art. 60 ingen motsvarande formulering om att bestämmelsen inte ska tillämpas om den är oförenlig med tillämplig nationell rätt. Det lär innebära att den kan tillämpas med direkt effekt under en svensk konkurs. Det finns dock ingen motsvarande uttrycklig nationell bestämmelse i svensk konkurs- eller processrätt som ger konkursdomstolen mandat att ge ett sådant direktiv till förvaltaren.[65] Återigen sett utifrån ett mer principiellt perspektiv vad gäller konkursdomstolens roll, är bestämmelsen i förordningen därför att se som en främmande fågel i en svensk kontext, även om det inte finns några uttryckliga hinder mot att tillämpa den.

De svenska konkursrättsliga bestämmelserna är sammantaget, rent principiellt sett, inte anpassade för att domstolen ska ta en sådan roll som beskrivs i art. 57 och 60. För att ge insolvensförordningen ett större genomslag i svensk rätt skulle det förmodligen krävas att konkursdomstolens roll ses över, liksom den grundläggande synen på förvaltarens självständighet i förhållande till konkursdomstolen. Art. 57 ska visserligen inte tillämpas om det strider mot nationell tillämplig lag, men poängen här är just den att svensk rätt inte har anpassats för att möjliggöra en tillämpning. Det saknas ett materiellt nationellt regelverk som främjar tillämpningen av unionsrätten i denna del.

3.5 Slutsatser om insolvensförordningens genomslag i svensk konkursrätt

De lär redan ha framgått av den här artikeln att den största utmaningen när det kommer till att tillämpa insolvensförordningens regler om samarbete och samordningsförfarande under en svensk konkurs ligger i att det saknas ett svenskt materiellt regelverk om samverkan. Det är utmanande eftersom insolvensförordningen har lämnat frågan om hur samarbetet respektive samordningen ska se ut mer konkret, den materiella rätten om man så vill, till den nationella lagstiftaren i varje medlemsstat. För svensk del verkar lagstiftaren mer eller mindre ha tappat eller aktivt lämnat den frågan olöst till rättstillämparen, och i synnerhet förvaltarna, att hantera.[66] Det innebär att det i princip blir upp till varje konkursförvaltare att bedöma om och hur förordningen får genomslag

[65] Se Nilsson 2023 s. 169. Ärendet skulle förmodligen få inledas som ett ärende enligt lag (1996:242) om domstolsärenden. Värt att notera är att svensk rätt alltså inte förhindrar en tillämpning av bestämmelsen i förordningen. Diskussionen ligger på ett mer principiellt plan eftersom det inte förväntas av en svensk konkursdomstol att fatta den typen av beslut.

[66] Jämför prop. 2016/17:125 s. 46–47.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

under en svensk konkurs.[67] Och där någonstans blir unionsrätten hängande, utan nationell materiell reglering att häfta fast sig vid.

En förklaring till varför det ser ut så i svensk rätt har att göra med det som jag beskrev inledningsvis, nämligen att svensk konkursrätt bygger på den centrala principen om att varje gäldenär ska behandlas var för sig. Det är en gäldenär, ett konkursbo, ett insolvensförfarande, en konkursförvaltare respektive rekonstruktör samt inte minst ett kollektiv av fordringsägare kopplat till enbart en gäldenär. I ljuset av det synsättet kan det verka märkligt att en konkurs skulle omfatta andra, fristående, koncernbolag eller att förfarandena för dessa skulle samordnas. Det stämmer inte överens med den övergripande synen på en svensk konkurs att förvaltaren skulle vidta åtgärder med hänsyn till koncernens intresse som helhet. Det strider kort sagt mot djupt rotade insolvensrättsliga principiella utgångspunkter.

Här måste dock påpekas att förvaltarna mycket väl, oavsett konkurslagens principiella utgångspunkter, kan se sådana fördelar med en samverkan för ”sitt” konkursbo att de väljer att samverka i alla fall. I vilken utsträckning detta faktiskt sker i praktiken kräver en vidare studie som förevarande artikel inte går in på, men mig veterligen är detta inte helt ovanligt. Syftet i förevarande artikel är endast att diskutera det konkursrättsliga regelverket som sådant.

En annan aspekt, som egentligen inte har med de konkreta samverkansreglerna i insolvensförordningen att göra i sig, är att samarbete respektive samordning inom en koncern väcker frågan om varje koncernmedlem egentligen bör ses som fristående gäldenärer. Det framgår visserligen av förordningens ingress (punkt 54) att regleringen i förordningen *inte* syftar till att påverka koncernmedlemmarnas status som juridiska personer. Ett samarbete eller samordning ställer dock ändå den frågan på sin spets eftersom det till sin natur just innebär att personerna ska hanteras i ett större sammanhang inom koncernen. Om insolvensförfaranden för koncernmedlemmar ska samordnas menar jag att det krävs ett nytt synsätt på gäldenären, såsom en del i en större helhet, även inom kredit- och insolvensrätten. Kanske är tanken på att ändra synen på gäldenärer som en självständig enhet när de är medlemmar i en koncern för revolutionerande för att accepteras i svensk insolvensrätt, åtminstone just nu.

Särskilt utmanande är också att en samverkan innebär att det läggs till en spelare, koncernen, i konkurrensen mellan enskilda fordringsägare gällande gäldenärens tillgångsmassa. Insolvensförordningens regelverk anger uttryckligen att samverkan förutsätter att den kan ske *utan* intressekonflikter. Det ligger dock en inneboende konflikt i att just lägga till ytterligare en spelare vars intressen ska tillgodoses utöver gäldenärens borgenärskollektiv. Om koncernens intressen

[67] Konkursförvaltaren har dock som nämnts en skyldighet enligt 7 kap. 10 § konkurslagen att höra tillsynsmyndigheten, berörda borgenärer och i viss utsträckning gäldenären i viktiga frågor, som detta väl får räknas vara.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

får överväga under en samverkan skulle det med all sannolikhet påverka kreditgivningen i stort eftersom det modifierar borgenärers ställning generellt sett.

En förklaring till varför den svenska lagstiftaren har valt att inte skapa ett uttryckligt ramverk kring samarbete och samordning har dessutom att göra med att själva handläggningen av en svensk konkurs är något som generellt sett hanteras av konkursförvaltaren ensam. Det saknas till stor del en reglering av hur förvaltarens handläggning ska gå till i svensk rätt, det vill säga även vad gäller rent nationella konkurser och för företag som inte ingår i en koncern. I stället har det byggts upp en slags *best practice* hos konkursförvaltarna själva, i kombination med en ersättningsskyldighet om förvaltaren agerar på ett sätt som skadar boet, gäldenären eller borgenärerna. I avsaknad av en befintlig reglering kanske det inte heller har funnits tankar från lagstiftarhåll på att lägga till en sådan för just internationella koncerner eller för koncerner överlag. Den svenska konkursrättsliga kulturen, om man så vill, handlar mer om flexibilitet och ett funktionellt angreppssätt snarare än om detaljreglering.

Exemplen i avsnitten ovan får visserligen läsas som utvalda nedslag i större regelverk. Den mer generella slutsatsen som jag drar är dock sammantaget att svensk rätt måhända inte uttryckligen förhindrar en tillämpning av förordningen, men det svenska regelverket främjar principiellt sett inte heller en tillämpning. Snarare innebär den svenska regleringen att det kan vara ett lättare val för förvaltare att *inte* delta i ett samarbete eller samordning än att göra det.

Den omständigheten att den svenska lagstiftaren har valt att *inte* reglera området bidrar således till att förordningen inte heller aktualiseras i praktiken i Sverige. Om det fanns svenska uttryckliga processuella regler eller rutiner för samverkan mellan konkursförvaltare inom en nationell koncern hade det med största sannolikhet underlättat en tillämpning av insolvensförordningens bestämmelser rörande insolvensförfaranden för internationella koncerner. Så som den svenska konkursrätten är upplagd verkar det dock främmande att några sådana regler skulle införas.

4. UTBLICK

Det är lätt att ta perspektivet att vara kritisk mot den svenska lagstiftaren för att insolvensförordningen inte har fått det genomslag som unionslagstiftaren tänkt. Kanske är det också så att den svenska lagstiftaren inte riktigt har hängt med i utvecklingen, eftersom koncerner är mer aktuella idag än när konkurslagen kom till. I samband med att insolvensförordningens regler kom till kanske den svenska lagstiftaren borde ha passat på att ställa sig frågan om det inte är dags att revidera den svenska nationella insolvensrätten på ett sätt som tar hänsyn till den ekonomiska verklighet som koncerner är en del av. Som det är nu framstår bestämmelserna i förordningen mest som ett, i bästa fall spännande men sam-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

tidigt avlägset, regelverk som kanske någon gång skulle kunna tillämpas om en förvaltare från en medlemsstat med ett annat synsätt än det svenska skulle höra av sig till en svensk konkursförvaltare, förutsatt att den svenska konkursförvaltaren ser konkreta fördelar med samverkan för det egna konkursboet.

Samtidigt måste det konstateras att den principiella utgångspunkten i svensk rätt, att ett insolvensförfarande rör en enskild gäldenär och gäldenärens borgenärer, inte är unik för Sverige. Jag nämnde initialt i denna artikel att det svenska synsättet torde delas av de flesta västerländska rättsordningar. Det innebär att kritiken kanske egentligen borde riktas mot unionslagstiftaren för att införa ett regelverk utan att säkerställa att medlemsstaternas nationella, materiella, lagstiftningar hänger med i svängarna.[68]

Unionslagstiftaren har på så sätt börjat i fel ände. Det första steget för unionslagstiftaren borde ha varit att säkerställa att samverkan mellan förfaranden finns uttryckligen reglerad i nationell rätt innan det införs regler om samverkan internationellt mellan nationella förfaranden. En sådan förändring hade dock krävt mer än att isolerat titta på frågor som rör just samverkan eftersom den berör grundprinciper inom insolvensrätten. Eftersom den materiella insolvensrätten skiljer sig åt i sådan utsträckning mellan medlemsstaterna skulle det dessutom vara en betydande utmaning för unionslagstiftaren, vilket förmodligen också är den huvudsakliga anledningen till att unionslagstiftaren avstod från att göra detta. Det kan dock tänkas att unionslagstiftaren skulle kunna visa vägen för en sådan modernisering i framtiden.[69]

Som ett sidospår kan också noteras att insolvensförordningen i sin ingress öppnar upp för en annan väg att gå som kännetecknas av ett mjukare tillvägagångssätt än vad en uttrycklig harmonisering av nationell insolvensrätt motsvarar. I förordningens ingresspunkt 49 föreslås att förvaltare och domstolar i medlemsstaterna ingår avtal och protokoll för att underlätta samarbete mellan insolvensförfaranden för medlemmar i samma koncern.

Avtal eller protokoll mellan förvaltare och domstolar läker dock inte det mer grundläggande problemet att medlemsstaternas lagstiftningar inte är anpassade för en samverkan. Dessutom väcker förslaget i ingressen fler frågor och är omdiskuterat.[70] Ett protokoll respektive avtal framtaget i en medlemsstat eller i

[68] Se även Pepels 2023:1 för en vidare diskussion och kritik kring insolvensförordningens regelverk för koncerner.

[69] Observera dock att den här studien inte inkluderar en analys av gränserna för det EU-rättsliga samarbetet på det civilrättsliga området. Det kan givetvis diskuteras hur omfattande harmonisering som krävs och om eller när en sådan skulle gå över gränsen för det EU-rättsliga samarbetet. Studien innehåller dock inget konkret förslag på harmonisering och därför inte heller någon analys av om det är möjligt inom ramen för det EU-rättsliga samarbetet. Jämför dock EUF-fördraget art. 81.

[70] Se särskilt Casasola & Madaus 2022 s. 840 ff. Det har dock arbetats fram förslag på möjliga protokoll, exempelvis EU Cross-Border Insolvency Court-to-Court Cooperation Principles (JudgeCo), framtagen inom ramen för ett forskningsprojekt vid Leiden University, Nederländerna, tillgängliga här https://www.universiteitleiden.nl/en/research/research-projects/law/

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27

ett samarbete mellan några medlemsstater fungerar inte nödvändigtvis särskilt väl i förhållande till en annan medlemsstat, i synnerhet givet skillnaderna i nationell insolvens- och processrätt. Metoden att använda sig av avtal och protokoll under ett insolvensförfarande är dessutom främmande och representerar ett nytt synsätt, en ny rättsfigur, inom insolvensrätten. Det gäller inte bara utifrån ett svenskt perspektiv utan även inom EU:s medlemsstater överlag.[71] Frågan är inte minst hur ett protokoll eller ett avtal mellan konkursförvaltare skulle få betydelse under en svensk konkurs och i vilken utsträckning en svensk förvaltare kan vara bunden av det.

Åter från sidospåret. Kanske är det ändå dags att vi moderniserar den svenska konkursrätten i linje med insolvensförordningens regelverk om samverkan mellan förfaranden inom en koncern. Idén om en gäldenär som en isolerad enhet får väl åtminstone ses som föråldrad idag med tanke på hur större företag numera är konstruerade i företagsgrupper. Det gäller visserligen inte alla gäldenärer, men en icke obetydlig andel. En modernisering av den svenska insolvensrätten skulle, beroende på hur den utformas, kunna utöka antalet verktyg i förvaltarens verktygslåda när det handlar om att hantera en verksamhet i ekonomisk kris, utöver att dessutom möjliggöra en faktisk tillämpning av EU-rätten i denna del. Den här artikeln svarar dock inte på hur en sådan reglerad samverkan skulle se ut i en svensk kontext eller hur intressemotsättningar ska hanteras. Här krävs vidare studier.

eu-judgeco-platform (läst 2025-01-05) samt European Communication and Cooperation Guidelines for Cross-border Insolvency (CoCo), framtagen inom INSOL Europe av Bob Wessels och Miguel Virgós 2007, tillgänglig här https://www.insol-europe.org/download/documents/1113 (läst 2025-01-05).

71 Casasola & Madaus 2022 s. 873.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-27